

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΓΡΗΓΟΡΗ Ν. ΘΕΟΧΑΡΗ «Θλιμμένοι Ναζωραίοι» ("Εκδοση «Διανοουμένου» 1930).

Ὁ ποιητὴς χωρίζει τὴν συλλογὴ του σὲ δύο μέρη. Τὸ πρῶτο, πού ἔχει καὶ τὸν τίτλο τοῦ βιβλίου, ἀρχίζει μὲ μιὰ σύντομη, μὴ πονεμένη προσευχὴ («Κύριε...»). Εἶνε ἡ προσευχὴ τοῦ σημερινοῦ διανοητικοῦ ἀνθρώπου, πού μάταια ζητεῖ τὸν λυτρωμό, καὶ ὑποφέρει στὴν ἀναμονὴ «γὰ κείνο πού δὲ φτάνει». Τὸ ἀκόλουθο ποίημα («Λαμὰ Σαβαχθανί»), συμπληρώνει τὸ προηγούμενο κ' εἶνε γεμάτο ἀπόγνωση, στὴν ἐνατένισι τῆς μοίρας μας:

«Καὶ σβόνομε σὰν ἄτολμες Ἰδέες πού σιγοσβύνουν
σὲ μιὰ λυγρὴ δημιουργία, σὲ κάποιον ἀφανισμό...».

Δὲν πιστεύει ὁ ποιητὴς σὲ τίποτε. Ζητᾷ ἓνα Θεό, χωρὶς νὰ κατορθώσῃ πουθενὰ νὰ τὸν εὑρῇ («Ἐνας Θεός»). Κ' οἱ προσευχὲς πού προανάφερα δὲν εἶνε παρὰ θεωρητικὲς. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν μπορεῖ σὲ τίποτε νὰ ἐλπίσῃ. Νοιώθει, λέγει, τὸ σφίξιμο στὸ λαϊμὸ κάποιας ἀόρατης θελειᾶς. Ἡ θλίψις του ὅμως πηγάζει ἀπὸ τὸν ἴδιον ἑαυτὸ του, ὅπως ἔχει μορφωθεῖ ἀπὸ τὰ δεδομένα καὶ τὴν παρατήρησι τοῦ παρελθόντος του. Οἱ διάφορες μορφὲς τῆς φύσεως πού τὸν περιβάλλει δὲν μποροῦν νὰ τὸν ἐπηρεάσουν στὲς ἀπαισιόδοξες σκέψεις του. Στὸ ποίημά του «Δὲν εἶσαι σύ», βλέπει τὴν βροχὴ νὰ πέφτῃ ἀδιάκοπη, σὰν νάπεφτεν «ἡ θλίψις τοῦρανοῦ λυπητερά στὴ γῆ». Μὰ σκέπτεται πὼς δὲν εἶνε ἡ βροχὴ πού ἀπλώνει γύρω του τὴν ἄλυτη καὶ πικρὴ σιγὴ:

«Κι' ἥλιος ἂν ἦταν κ' ἄνοιξη καὶ μῦρα καὶ γιορτάσι,
ἴδιο θὰ ζοῦσε μέσα μου συναίσθημα θλιβό.

Τὶς ὁμορφιὲς πού ἐπίστευα, τὶς πίστες πού εἶχα πλάσει
σκιὲς βλέπω πού φεύγουνε σὰ λείψανο βουβό».

Τὰ ποιήματα τῆς δευτέρας διαιρέσεως, πού ἐπιγράφεται «Τριαντάφυλλα πού μάδησαν», εἶνε ὅλα (ἐκτὸς ἀπὸ τὸ «Γῦφτοι») αἰσθηματικά. Κυριαρχεῖ σ' αὐτὰ μιὰ μελαγχολία πολὺ λεπτὰ διατυπωμένη. Ὁ κ. Θεοχάρης εἶν' ἐπηρεασμένος ἀπὸ τοὺς Ρωμαντικούς, χωρὶς ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ νὰ χάνῃ οὐσιωδῶς ἀπὸ τὴν προσωπικότητά του. Γράφει γιὰ διάφορες ἀγάπες πού ἔζησε. «Πόσες ἀγάπες ἔζησα ζητώντας τὴν ἀγάπη» λέγει κάπου. Οἱ ἐκφράσεις του, ἀπλὲς καὶ ἀπέριτες, εἶνε πολὺ ἑναρμονισμένες μὲ τὴν ἐννοιά τους. Ὁ ποιητὴς κατέχει τὸ μυστικὸ τοῦ νὰ μπορεῖ νὰ μεταδίδῃ τὲς συγκινήσεις του. Χωρὶς ὑψηλὲς συνθέσεις, γράφει γιὰ τὸ κάθε τι ὅπως τὸ βλέπει καὶ ὅπως τὸ αἰσθάνεται. Οἱ στίχοι του καλόπλαστοι καὶ πολὺ μουσικοί. Ἡ τεχνικὴ του θυμίζει σὲ διάφορα μέρη Χατζόπουλο (στὴν «Ἱστορία» μάλιστα, καταπληκτικά).

Τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Θεοχάρη θὰ μπορούσαν νὰ τοῦ προσάψουν ὅσοι τὰ θέλουν ὅλα συγχρονισμένα, ὅτι εἶνε σὲ μερικὰ σημεῖα demodé. Ἐμένα ὅμως μ' ἐσυγκίνησε. Γι' αὐτὸ καὶ μοῦ εἶνε συμπαθητικὸ.

Γ. Α. Π.

Β. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ «Οἱ ξεριζωμένοι» μυθιστόρημα.

Ὁ κ. Δασκαλάκης μᾶς ἔδωσε ἓνα ἔργο ἀληθινῆς δημιουργικῆς ποιοῆς. Τὸ εἶδος τοῦ μυθιστορήματος καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐσωτερικῆς

του διαφρούμισης, είναι καινούργια γιά τή νεοελληνική φιλολογία. Τό ύφος του χαριτωμένο, ζωηρό, ή γλώσσα του όμαλή, άτόφια δημοτική μέ πού και πού πικάντικους διαλεχτικούς νησιώτικους όρους πού θυμίζουν βουνό, θυμάρι, έλληνικό χωριό. Τό θέμα του χειρισμένο δεξιότεχνα ξεπερνάει τά ήθιογραφικά όρια γιατί μ' όλη τήν περιγραφική πρώτη του όψη πλαταίνει τό νόημά του τό ψυχολογικό, γίνεται σύμβολο. Όμολογούμε πώς δέ διαβάζομε συχνά στη νεοελληνική λογοτεχνία τέτοια μυθιστορήματα. Οί νέοι μας πού μοντερνίζουν κακότεχνα τό πιδό συχνά μās δίνουν, όπως είπαμε και άλλοτε, έργα σέ ύφος έξεζητημένο τις περισσότερες φορές και μέ ακαθόριστες φιλοσοφικές τάσεις, μέ θεωρίες χλιαρά διατυπωμένες.

Ό κ. Δασκαλάκης εύτυχώς τράβηξε δικό του δρόμο και τό βιβλίό του είναι συμπαθητικό και πολύ ενδιαφέρον. Βγαίνει άπ' τή ζωή, τή ζωή μας, γιατί ή ζωή του νεοέλληνα δέν είναι μόνο οί σπασμωδικές κινήσεις των πρωτευουσιάνων. Είναι και ή ζωή του χωρικού, του σημερινού χωρικού. Πώς σκέπτεται γιά τά παιδιά του, πού τείνουν οί προσπάθειές του. Από χρόνια, από πάντα θα έλεγα, οί χωρικοί πού έχουν λίγο τά μέσα στέλνουν τά παιδιά τους νά σπουδάσουν, ν' άποκτήσουν όπως όπως ένα δίπλωμα. Μά και κείνοι πού βγαίνουν στη ζωή μέ τά κολυβογράμματα του δημοτικού δέ μένουν στό χωριό τους, είναι μικρός ό όρίζοντας, φτώχη και ταπεινή ή ζωή του σοσιάνου, του γεωργού. Και φεύγουν τά παιδιά νά μάθουν τέχνη και καταλήγουν τις περισσότερες φορές στά μεταλλεία, όπου βέβαια σπάνια προκόβουν, και όπου φθείρουν τήν υγεία τους. Τό νειρό τους νά κάνουν μερικά δολλλάρια, μερικές λίρες γιά νά γυρίσουν αξιοπρεπα πίσω, αν ποτέ τό κατορθώσουν.

Ό κ. Δασκαλάκης πέρνει τόν ήρωά του από μικρό παιδί. Άφηγείται τό ίδιο όλες τις μικροπεριπέτειές του, τις χαρές του, τους πόνους του. Ένα ξαφνικό δυστύχημα στην οίκογένειά του τ' άφήνει μικρό όρφανό κ' οί συγγενείς τό ξαποστέλνουν στην πολιτεία νά γίνει τεχνίτης, νά δουλεύει στά μεταλλεία,—οί σελίδες πού περιγράφει ό συγγραφέας τή ζωή των εργατών και των μαστόρων στην πολιτεία των μεταλλείων είναι δυνατές και δείχνουν βαθύ γνώστη και μελετητή.

Μά δέ μπορεί ν' άντιέξει στις κακουχίες βοηθοῦ στό χυτήριο, τυρανιέται, παλεύει μέσα στην ψυχή του ένας πόθος, νά ξεφύγει. Νά πάει στον τόπο του, στό βουνό του. Η ζωή του εδώ μοιάζει κόλαση. Καταφέρνει ύστερα από δύόμιση χρόνια και φεύγει.

Μά στό χωριό πάει μ' άδεια χέρια, χωρίς λίρες, χωρίς δολλλάρια, χωρίς ούτε ένα άλλοκόρνο. Τόν περιμένει καταφρόνια άπτους σοντοπίτες του, κοροϊδία και περιφρόνηση.

Και ή ιστορία του πελεκάνου πού βάζει γιά εισαγωγή στό βιβλίό του ό κ. Δασκαλάκης είναι ένα λογοτέχνημα άυτοτελές πού κλείνει τό σύμβολο, τό φτωχό Σελήμ και τόν άτυχο Μάικελ.

Θά παρατηρήσουν ίσως μερικοί πώς ό συγγραφέας έπιμένει πολύ στη λεπτομέρεια, μά έμεις βρισκόμε πώς μέσα σ' ένα πραγματικό έργο τέχνης, όπως είναι οί «ξεριζωμένοι» δέν ύπάρχει περιττό, όλα συντείνουν, όλα χρειάζονται γιά τήν κύρια γραμμή πού ακολουθείται, κ' όταν οί μακρόσυρτες περιγραφές όχι μόνο δέν είναι κουραστικές αλλά στολίζουν μέ πολλή χάρη τό canevae του μυθιστορήματος, είναι τό καλύτερο διακοσμητικό, αν μπορούμε νά πούμε, στοιχείο.

P. Σ.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΟΜΗΡΟΥ ΜΠΕΚΕ: «*Στή χαρά τοῦ βουνοῦ*» (Ἕνα ταξεῖδι στοῦ Πήλιο). Ἔκδοση «Φλόμμα» Ἀθήνα 1931.

ΑΠ. ΜΑΜΜΕΛΗ: «*Πέρα ἀπ' τ' ἀνθρώπινα*» (μέρος πρῶτο Ἀθήνα 1931.

ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ Σ. ΠΕΤΡΑΚΗ: «*Ἡ λουλουδένια ἀλυσίδα*» (κοινωνικό ρομάντζο) Ἀθήνα 1931.

Α. Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: «*Ὁ Ρόδιος ποιητής Κ. Ν. Κωνσταντινίδης*» Ἀθήνα 1931.

ΔΙΑΛΕΧΤΗΣ Ι. ΖΕΥΓΩΛΗ: «*Τραγούδια τῆς Μοναξιάς*». Ἔκδοση «Μουσικά Χρονικά» Ἀθήνα 1931.

ΣΤΕΡΗΣ, 18 κριτικά ἄρθρα γύρω ἀπὸ μιὰ ἔκθεση.

ΓΕΩΓΙΟΥ Ζ. ΠΙΤΣΑΚΗ: «*Τὸ ἐγκλημα καὶ ἡ ἐγκληματολογικὴ στατιστικὴ—Ἡ ἐγκληματικότης ἐν Ἑλλάδι*». Ἔκδοσις «Νέοι Καιροί» Πειραιεὺς 1931.

ΑΝΤΡΕΑ ΡΟΛΑΝΔΗ: «*Ἡ θρησκεία μου*». Γνωῖμες 11 μεγάλων ἄγγλων συγρόρων συγγραφέων γιὰ τὴ θρησκεία. Λευκωσία Κύπρου 1931. Τυπογραφεῖο τοῦ «Ἐμπορίου», Ἀλεξάνδρεια.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

«*Νέα Ἔστια*». Ἀθήνα, 1931.—Τεύχη τοῦ περιοδικοῦ δὲ λάβαμε ἀπτὴν 1η Ἰουνίου γι' αὐτὸ καὶ γράφομε μόνο γιὰ τὸ τεῦχος τῆς 15 Μαΐου. Περιέχει: τέσσερα συννέτα τοῦ Μάρκου Τσιριμώκου. Ἄρθρο τοῦ Παύλου Νιρβάνα γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ταινία «Στέλλα Βιολάντη» καὶ τὸν ἑλληνικὸ κινηματογράφο γενικά. Τρία ἀνέκδοτα γράμματα τοῦ Κωνσταντίνου Χρηστομάνου, ἓνα στὸν Στέλιο Πασαγιάνη καὶ δυὸ στὸν Κώστα Πασαγιάνη. Τελειώνει τὸ διήγημα τοῦ κ. Λελουδά «Τρία μερόνυχτα στὸ τραῖνο». Ἀπτὴν εἰκονογράφηση: Ἔργο τοῦ Παρθένη μιὰ αὐτοπροσωπογραφία καὶ ἓνα τοπίο τοῦ Γ. Δήμου.

«*Ἰόνιος Ἀνθολογία*». Ἀθηναί Μαΐος 1931. Στὴ συνεργασία τοῦ βρισκομα ποιήματα: τοῦ Ἀγγελου Σικελιανοῦ «Ἐωσφόρος», τῆς Αἰμιλίας Στέφ. Λάφνη «Πριμαβέρα», τῆς Ρίτας Ν. Μπούμη «Ἐἰδωλο Σάρκινο», στίχοι τοῦ Δημήτρη Φραγκόπουλου καὶ καλὲς μεταφράσεις. Ἀπτὰ ἄρθρα ξεχωρίζομε: «Ἄγγελος Καντουνῆς ἓνας Ζακυνθινὸς σατυρικός» τοῦ Δημ. Μάργαρη, καὶ τοῦ Κώστα Καιροφύλλα «Ἱστορικαὶ σελίδες Ζακύνθου».

«*Ὁ Λόγος*». Μηνιαῖο περιοδικό. Μᾶης 1931, Ἀθήνα. Ποίημα τοῦ Ἀπ. Μαμμέλη «Ἀνοιξιάτικο» διήγημα τοῦ Ναπ. Παπαγεωργίου «Πεῖνα καὶ τρόμος» πέντε ποιήματα καὶ σκίτσο τοῦ Παύλου Κριναίου. Ἄρθρο τοῦ Κ. Μιχαηλίδη γιὰ τὸν Πάνο Ταγκόπουλο. Ἀνέκδοτοι στίχοι καὶ φωτογραφία τῆς Μαρίας Πολυδούρη.

«*Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησης*». Ἀθηναί. Στὸ τεῦχος Μαΐου βρί-